

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.V.21.590/2017/5.

A tanács tagjai:

Dr. Bartal Géza a tanács elnöke

Dr. Zumbók Péter előadó bíró

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin bíró

A felperes:

...

A felperes képviselője:

dr. Kaposvári Attila ügyvéd

Az alperes:

...

Az alperes képviselője:

Dr. Szilágyi Sándor ügyvéd

A per tárgya:

kártérítés megfizetése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Miskolci Törvényszék 2.Pf.20.467/2017/4.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Encsi Járásbíróság 4.P.20.197/2015/33.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálattal támadott részében hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az államnak felhívásra 376.800 (háromszázhetvenhatezer-nyolcszáz) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperes részére 100.000 (százezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felek 2009. április 28-án a 2009-2014. közötti időszakra az alperes által termelt és a felperes növények termelésének

finanszírozására és felvásárlására mezőgazdasági termeltetési és finanszírozási szerződést kötöttek. Rögzítették, hogy az aktuális évre érvényes növényenkénti kiegészítési szerződést minden évben megkötik. Megállapodtak abban, hogy ha a termelő a szerződött mennyiséget nem bocsátja a termeltető rendelkezésére, a termeltetőnek joga van fedezeti vásárlást eszközölni, amelynek többletköltségei a termelőt terhelik. A többletköltség a tényleges vételár és a kiegészítő szerződésben meghatározott ár különbözetét jelentette. A szerződés tartalmazta, hogy a termelő a termelés során bekövetkező, a termés átadását befolyásoló eseményekről (azok felmerültek, illetve megtörténtek) írásban köteles tájékoztatni a termeltetőt, aki az akadályközlés elmaradása esetén a termés kiesést nem veszi figyelembe.

- [2] A felek 2010. április 19-én adásvételi szerződést kötöttek, amely szerint a felperes megvásárolt az alperestől 300 tonna 2010. évi termésű takarmánykukoricát. A vételárat 25.000 forint/tonna + áfa összegben határozták meg. Kikötötték, hogy az alperesnek az árut 2010. november 15-éig kell a teljesítés helyére szállítania. Azt is rögzítették, hogy amennyiben a szállítással az alperes késedelembe esik, úgy a felperesnek jogában áll előzetes írásbeli értesítés után az árut más eladótól beszerezni, és ezen fedezeti vételből származó esetlegesen felmerülő veszteségét az alperessel megtéríttetni. Az alperes ezen túlmenően köteles volt a felperesnek az átadás elmulasztásával okozott további károkat megtéríteni. A szerződés tartalmazta, hogy ha az alperes nem adja át határidőben a meghatározott minőségű és mennyiségű terményt, akkor kötbér fizetésére köteles, amelynek mértéke a szerződéses ár 40%-a.
- [3] A felperes az általa szerződéssel lekötött teljes terménymennyiség tekintetében beszállítóként a nagykereskedelmi partnereivel kötött szerződést.
- [4] A 2010. évi rendkívüli időjárás az alperes mezőgazdasági területeit is érintette, a takarmánykukorica a belvízkár miatt 10,98 hektár területen károsodott. Az illetékes szakigazgatási szerv 2010. november 23-án állított ki igazolást az elháríthatatlan külső ok bekövetkezéséről, és abban a károsodott terület nagyságát a fentiek szerint tüntette fel. Az alperes ezt az igazolást a kiállítását követően megküldte a felperesnek.
- [5] Az alperes a szerződésben vállalt teljesítési határidőn túl csupán 42,19 tonna takarmánykukoricát szállított a felperesnek. A felperes emiatt nem tudta teljesíteni a nagykereskedelmi partnereivel szemben vállalt szerződéses kötelezettségeit, akik választottbírói eljárást kezdeményeztek vele szemben. A ... mellett szervezett ... a 2011. július 21-én meghozott ítéletével kötelezte a felperest, hogy fizessen a szerződéses partnerei részére a hiányzó kukoricamennyiség tekintetében - 48.500 forint/tonna átlagár figyelembevételével - kártérítést.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [6] A felperes leszállított keresetében elsődlegesen kártérítés jogcímén 4.768.385 forint és annak 2010. november 15-étől járó késedelmi kamatai, másodlagosan kötbér jogcímén 2.451.000 forint megfizetésére kérte az alperes kötelezését. Előadta, hogy az alperes szerződésszegő magatartása miatt nem tudta a nagykereskedelmi partnerei részére leszállítani a 2010. évi takarmánykukorica vonatkozásában lekötött mennyiséget, és a választottbírói ítélet alapján kártérítést kellett fizetnie. Az alperes szerződés szerinti teljesítése esetén pedig nem 48.500 forint/tonna, hanem 25.000 forint/tonna átlagár alapján számított fizetési kötelezettség terhelt volna. A felperes 54,9 tonna termény vonatkozásában a vis maior igazolást elfogadta, és azt is, hogy az alperes 42,19 tonna takarmánykukoricát szállított részére, így a hiányzó terménymennyiség 202,91 tonna volt, amelynek a 23.500 forint/tonna különbözeti átlagárral való szorzata jelentette a kár összegét.
- [7] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Hivatkozott arra, hogy mivel a vis maior bekövetkeztét a felperesnek jelezte, ezért kárfelelősség nem terheli. A lehetetlenülés folytán pedig a kérelemek közül hiányzik a felróhatóság. Állította továbbá, hogy a felperes nem tett eleget a kárelhárítási, kárcsökkentési kötelezettségének.

Az első- és másodfokú ítélet

- [8] Az elsőfokú bíróság ítéletével a leszállított elsődleges keresettel egyezően marasztalta az alperest. Álláspontja szerint annak volt jelentősége, hogy az alperes az általa vállalt 300 tonna takarmánykukorica helyett csupán 42,19 tonnát szállított a felperesnek. A vis maior igazolás a károsodott terület nagyságát 10,98 hektárban tüntette fel, amely - az alperes által nem vitatott átlag terménymennyiség alapulvételével - 54,9 tonna takarmánykukoricára vonatkozott. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint az ezt meghaladó terménymennyiség tekintetében az alperes szerződésszegő magatartást tanúsított. A vis maior ténye az alperes hivatkozásával szemben nem volt köztudomású, és a felperes számára nem volt nyilvánvaló, hogy az alperes mely területei károsodtak. Ehhez képest az alperes a szerződésben előírt akadályközlési kötelezettségét csak késedelmesen teljesítette, vagyis nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható volt. A felperes ugyanakkor igazolta, hogy a továbbértékesítési kötelezettségének nem tudott eleget tenni, és a választottbírói ítélet alapján a szerződéses partnerei részére a kártérítést megfizette. Az elsőfokú bíróság az alperes által megtérítendő kár összegét az elsődleges keresettel egyezően, az ott részletezett számítás alapulvételével határozta meg. Minthogy a vis maior bejelentésének elmulasztása miatt a felperesnek nem volt tudomása a

belvízkárról és annak mértékéről, a kár csökkentésére nem volt lehetősége, s emiatt az alperes tévesen hivatkozott a kárenyhítési kötelezettség megszegésére.

- [9] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét - annak helyes indokai alapján - helybenhagyta. A fellebbezésben foglaltak kapcsán utalt arra, hogy mivel az elsődleges kereset megalapozott volt, ezért a másodlagos, kötbér megfizetése iránti keresetről határozni nem kellett. Egyetértett azzal, hogy az alperes a szerződést megszegte, amikor a felperest nem tájékoztatta arról, hogy a természeti csapás mely területeket érintette olyan mértékben, amely kihatással volt a vállalt kukoricamennyiség leszállítására. A másodfokú bíróság álláspontja szerint az alperes a fellebbezésében tévesen állította, hogy a jogvitában a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 359. § (1) bekezdése alkalmazandó lenne. Általános kártérítés ugyanis csak akkor alkalmazható, ha a kár bekövetkezése biztos, de a mértéke bizonytalan; ehhez képest az adott esetben a kár bekövetkezte és annak mértéke is bizonyítást nyert. Miután pedig a Ptk. 318. § (1) bekezdése értelmében szerződésszegéssel okozott kár esetében a kártérítés mérséklésének nincs helye, az alperes azt alappal nem kérhette.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [10] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet részbeni hatályon kívül helyezését, és az őt terhelő marasztalási összeg 1.000.000 forintra való leszállítását, míg a késedelmi kamatfizetési kötelezettség kezdő időpontjának 2015. március 4-ében való megállapítását kérte. Megsértett jogszabályhelyként a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 206. §-át, a Ptk. 312. § (1) bekezdését, 340. §-át, 359. § (1) bekezdését, 417. § (1)-(2) bekezdéseit, 418. § (1) bekezdését és 420. § (1) bekezdését jelölte meg.
- [11] Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem tisztázta, hogy 2010. április 19-én a felek miért és milyen sorrendben kötöttek egy mezőgazdasági termékértékesítési szerződést és egy adásvételi szerződést. Állította, hogy sem adásvételi szerződést nem kívánt kötni, sem a mezőgazdasági termékértékesítési szerződést nem kívánta módosítani. Ezzel szemben a bíróságok nem határozták meg a módosítás folytán létrejött szerződés tartalmát. Az eredeti mezőgazdasági termékértékesítési szerződés részben teljesítésre került, majd a bekövetkezett vis maiorra tekintettel lehetetlenülés folytán megszűnt. A felperes a vis maiorról tudott, azt közlés nélkül is ismerte.
- [12] A felülvizsgálati kérelem szerint ténylegesen 165 tonna teljesítése maradt el, s emiatt - a 23.500 forint/tonna átlagár figyelembevételével - 3.877.500 forint járna a felperesnek, amelyből le kell vonni az 1.318.438 forint összegű teljesítést. Miután azonban a felperes fedezeti vételt nem eszközölt, a

kárenyhítési kötelezettségének nem tett eleget, a kár tényleges összege pontosan nem számítható ki. Ebből következően a felperes kizárólag általános kártérítést követelhetett volna, amelynek összegét az alperes 1.000.000 forintban jelölte meg.

- [13] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [14] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.
- [15] A Kúria a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott része a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból nem jogszabálysértő.
- [16] Az alperes a 2010. április 19-én kötött adásvételi szerződéssel, annak létrejöttével és tartalmával kapcsolatos ítéleti ténymegállapításokat vitatta, a bíróságok bizonyítékértékelési tevékenységét e körben támadta. A Kúria ezzel összefüggésben kiemeli, hogy a felülvizsgálati eljárás keretében általában nem vizsgálható a bíróság mérlegelési körébe tartozó tényállás, és nincs lehetőség a bizonyítás adatainak újabb egybevetésére és értékelésére. A Kúria csak azt vizsgálja, hogy az eljáró bíróság a mérlegelés körébe vont adatok és bizonyítékok megállapítása, és azok egybevetése során nem jutott-e nyilvánvalóan helytelen és okszerűtlen következtetésre (BH1996.506.). Csak az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, ha a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott ítélettől eltérő következtetésre lehet jutni (BH2013.119.II.). Egyebekben a bizonyítékok felülmérlegelésének a felülvizsgálati eljárásban - annak rendkívüli jogorvoslati jellege miatt - nem lehet helye (BH2012.179., BH2002.29.).
- [17] A jogerős ítélet tényállása szerint a felek 2010. április 19-én az alperes által 2010-ben termelt takarmánykukoricára kötöttek adásvételi szerződést. Az alperes a felülvizsgálati kérelmében arra hivatkozott, hogy a felperessel ezzel egyidejűleg eltérő - 165 tonnával kisebb - terménymennyiségre egy mezőgazdasági termékértékesítési szerződést is kötöttek, a két szerződés egymáshoz való viszonyát ugyanakkor a bíróságok nem tárták fel, és nem vették figyelembe, hogy adásvételi szerződést nem kívánt kötni, a mezőgazdasági termékértékesítési szerződést pedig nem kívánta módosítani. Ezzel szemben az elsőfokú bíróság az adásvételi szerződés létrejöttének tényét, és annak tartalmát az erre vonatkozó okirattal egyezően rögzítette, ezek az ítéleti ténymegállapítások tehát nem iratellenesek. Az alperes pedig az adásvételi szerződés létre nem jöttét sem az első-, sem a másodfokú eljárásban nem állította, és érvénytelenségi kifogást sem terjesztett elő. Ennélfogva az a felek jogviszonyára irányadó volt, és a felperes elsődleges keresetében az e szerződés megszegésével okozott kárainak megtérítését kérte. Mindezek miatt a jogerős

ítélet az ismertetett körben a bizonyítékmérlegelés Pp. 206. § (1) bekezdésében írt szabályát nem sértette.

- [18] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében - miként az érdemi ellenkérelmében és a fellebbezésében is - a lehetetlenülésre és a szerződés ez okból való megszűnésére hivatkozott. A Ptk. 289. §-ában definiált zártfajú szolgáltatás esetén, ha a kötelezett a fajta szerint meghatározott maga termelte dolgot egészben vagy részben nem képes szolgáltatni, nem köteles a hiányzó dolgot a teljesítés céljára mástól beszerezni. A lehetetlenülés ezért akkor következik be, ha a teljesítéshez szükséges mennyiség hiányzik. Az alperes által megjelölt Ptk. 312. § (1) bekezdése értelmében, ha a teljesítés olyan okból vált lehetetlenné, amelyért egyik fél sem felelős, a szerződés megszűnik.
- [19] Az adott esetben az alperes által megtermelt takarmánykukorica egy része belvíz miatt károsodott, s emiatt a teljesítés fizikai okból vált részben lehetetlenné. A vis maior igazolás a károsodott mezőgazdasági terület nagyságát 10,98 hektárban tüntette fel, amely - az alperes által nem vitatott átlag terménymennyiség alapulvételével - 54,9 tonna takarmánykukoricára vonatkozott. Ezt a hiányzó terménymennyiséget az alperes nem volt köteles a teljesítés céljára mástól beszerezni, de a további mennyiség teljesítésére köteles volt. A felperes az ennek elmaradása miatt bekövetkezett, szerződésszegéssel okozott kár megtérítését kérte, amelynek összegét a károsodott és az alperes által teljesített terménymennyiséget is figyelembe véve határozta meg. A jogerős ítélet ezért a Ptk. 312. § (1) bekezdését nem sérti.
- [20] Az alperes tévesen hivatkozott arra, hogy a felperes a Ptk. 340. § (1) bekezdése szerinti kárelhárítási és kárcsökkentési kötelezettségét megszegte. Az elsőfokú bíróság ezzel kapcsolatban helyesen fejtette ki, hogy mindaddig, amíg az alperes - a felek keretszerződése és a Ptk. 420. §-a (1) bekezdése alapján is fennálló - akadályértesítési kötelezettségét nem teljesítette, a vis maior igazolást nem továbbította, a felperesnek a belvíz miatt károsodott terület nagyságáról, és az ennek folytán bekövetkezett termés kiesésről nem volt tudomása, s így a kár csökkentésére sem volt lehetősége. Ehhez képest a keretszerződésben és az adásvételi szerződésben is szabályozott fedezeti vétel a felperesnek azt a jogosultságát jelentette, hogy az alperes nem, vagy nem szerződésszerű teljesítése esetén az árut mástól is beszerezhetette. Ennek elmaradása azonban a felperes részéről károsulti közrehatásként nem értékelhető. (A Kúria csupán utal arra, hogy az alperes a felülvizsgálati kérelmében a bíróságok által alkalmazott Ptk. 318. § (1) bekezdésének és 339. § (1) bekezdésének sérelmét nem állította, s így a kártérítési felelősségének fennállását nem tette vitássá.)
- [21] Az alperes felülvizsgálati hivatkozásával szemben az általános kártérítés Ptk. 359. § (1) bekezdésében foglalt szabálya a perben nem volt alkalmazható. Általános kártérítés megítélésére ugyanis akkor kerülhet sor, ha bizonyítást nyer, hogy a károsultnak a kára

bekövetkezett, a kár mértéke azonban pontosan nem állapítható meg a teljes körűen lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeképpen sem (BH2011.36.). Ezzel szemben - ahogyan azt a másodfokú bíróság is helyesen állapította meg - a felperes mind a kár bekövetkeztét, mind pedig annak mértékét bizonyította.

- [22] A jogerős ítélet a mezőgazdasági termékértékesítési szerződésnek a felülvizsgálati kérelemben felhívott további szabályait (Ptk. 417. § (1)-(2) bekezdései, 418. § (1) bekezdése) azért nem sértette, mert a felperes a felek között létrejött adásvételi szerződés megszegéséből fakadó kárigényt érvényesített az alperessel szemben.
- [23] A Kúria a kifejtettekre figyelemmel, a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján a jogerős ítéletet a felülvizsgálattal támadott részében hatályában fenntartotta.

Záró rész

- [24] A Kúria a Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazott Pp. 78. § (1) bekezdése szerint, a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (6) bekezdésére tekintettel kötelezte az alperest a felperes részéről felmerült - az általános forgalmi adót is tartalmazó ügyvédi munkadíjból álló - felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére.
- [25] Az alperes a személyes illetékeljegyzési joga miatt le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték állam javára való megfizetésére az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdése folytán alkalmazott 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése értelmében köteles.
- [26] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján - az alperes kérelmére - tárgyaláson bírálta el.
- [27] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 271. § (1) bekezdésének e) pontja zárja ki.

Budapest, 2018. június 7.

. Bartal Géza s.k. a tanács elnöke, Dr. Zumbók Péter s.k. előadó
bíró, Dr. Simonné Dr. Gombos Katalin s.k. bíró